

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 24. marca 1869. ~

Gospodarske stvari.

Nekaj o sadjereji.

Spisal A. Ž....t.

O tej zadevi pisalo se je že veliko in še več govorilo; al žalibog! z malimi, pa slavnimi izjemki skoro brez uspeha. Napák, ktere to važno reč zadržujejo, je mnogo; al moj namen ni tukaj pisati celih litanij; le nektare važnejše hočem našteti in malo jih pretresti.

Ena je: mlačnost županij po deželi za povzdigo sadjereje.

Druga je: pomanjkanje občinskih drevesnic ali vrtov za odgojo sadnega drevja.

Tretja je: pomanjkanje sposobnih učiteljev, kteri razumejo in hočejo šolsko mladino sadjereje teoretično in praktično učiti.

Četrta je: svojeglavnost mnogih gospodarjev, kteri so vsakemu napredku brez izjemka nasprotni.

Da me pa nihče napačno ne razume, rečem še enkrat, da te štiri točke niso splošno očitane, ampak da rad priznavam častitljive izjemke.

Gotovo je, da sadje vsake baže, ker se ga obilo, namreč več nego za domačo potrebo prideluje, lepih denarcev prinaša gospodarjem, deloma, ker se precej presno poprodá, deloma pa tudi, ako se posuši, jabelčnik, hrušavec in kis iz njega naredí, ali tudi, če se za slivovko porabi. Neovrgljiva resnica je pa tudi, da temveč denara za pridelke v deželo in oziroma v sosesko priroma, temveč se nje splošno blagostanje povikša — in nalogo in dolžnost na to paziti imajo v prvi vrsti dotične županije.

Zahtevati ni mogoče, da vsak župan na deželi je izurjen sadjerejec, kajti veliko je taci, ki od kmetijstva sploh nič ne razumejo, ker so trgovci, rokodelci itd. Al vendar med odborom vsake županije se kakošen mož najde, kteri ima veselje do sadjereje in pa tudi potrebne vednosti. Takemu naj bi se, ako v onem kraju ni sposobnega učitelja, njeno nadzorništvo izročilo.

Drevesnica je za vsako srenjo neobhodno potrebna naprava, in stroški za-njo so celó majhni, kajti slednja soseska ima v pašnikih kak zato pripraven kraj, ki k večemu to potrebuje, da se mu nekoliko prstí napelje in se dobro ogradi ali pa obzida. Na tem mestu se potem šolska mladost v ugodnem času uči sadno drevje presajati, cepiti, čediti itd., in tako postane v malo letih občinski zaklad, kteri se v podobi požlahnjenih drevesec med srenjčane deli in gotove obresti donaša, sicer pa tudi sadjerejem zabava, kakoršne drugod le za drage denarje iščejo. — Učitelji po deželi velikokrat tudi pri najboljši volji nimajo priložnosti, svojih učencev v sadjereji djansko (praktično) in temeljito izurjevati, ker nimajo potrebne drevesnice,

dasiravno bi se mnogi med njimi z veseljem tega važnega posla poprijeli in bi si tako v svojem kraju neprecenljive in stanovitne spominke postavili.

Čul sem že večkrat gospodarje ob prilikah, ko je bil govor o sadjereji, ovemu napredku mnogovrstne ugovore, češ, kaj bomo drevje sadili, saj sadú tako ne doživimo; tatje vse pokradejo in je drevje le za jezo; drevje noče več tako rasti in roditi, kakor nekdaž itd. Neki župan, čegar ime s plaščem pozabljivosti pokrijem, se je celó v svoji modrosti ustil, da neogiblivi nasledki pomnoženega sadnega pridelka bili bi še večí davki! — Če tudi jaz in vsak posestnik dobro vé, da vlada rada duhta in duhta, kako bi si naklonila več dohodkov po davkih, vendar pa tudi to vé vsak, da na sadna drevesa ne pri nas in nikjer drugod niso še mislili davka nakladati, marveč gotovo je to, da tak gospodar že zdaj od svoje zemlje v primeri več davka plačuje, ki mu prazna leži, mimo onega, ki jo ima s sadjem zasajeno.

Al moj namen ni, take ljudi preveriti; saj bi bilo vse to le bob v steno metati. Oni so ravno le po starem kopitu, kakor puška na kamen; le mlajšim, bolj občutljivim srcem priporočam te vrstice.

Med pičlimi dobički, ktere je železnica naši ubogi deželi, posebno pa nam Primorcem in Ipavcem prinesla, je menda v prvi vrsti ta, da sadje, ki pri nas z godaj zori, v daljna mesta prevažuje, in v tem obziru se nam nikoli ni konkurencije bati. Škoda le, da nimamo veliko več in veliko boljšega sadja v druge dežele na prodaj pošiljati! Na noge tedaj rojaci! Sadite in cepite žlahna sadna plemena, in v malo letih bode naša trgovina s sadjem znamenita in lože bomo živeli!

O mokroti in močvirnosti zemljišč.

Napisal Ivan Tomšič.

(Konec.)

Predno se pa grabni na močvirnem zemljišču izkopljejo, je treba, da se najpred višina in nižina zadevnega zemljišča prav na tanko določi. A k temu ni treba nobene druge priprave, nego le 10—12 čevljev latve (remeljna) in pa nivela, to jo stavne mere (Schrottwage), kakoršno imajo navadno naši tesarji. Od najvišega do najnižega zemljiščinega konca se zabije v ravnej meri po več kolov tako globoko v zemljo, da se latva z nivelom vred od enega kola do drugega lahko horizontalno, to je ravno, položi. Če potem navpična črta prvega kola 2 palca meri in navpična črta zadnjega na najnižem kraju zabitega kola 38 palcev, se prav lahko ume, da vveznenost zemljišča od najvišega do najnižega konca ravno 36 palcev znaša.

Ako bi bilo tedaj potreba, da se 36 sežnjev dolg vodotoč ali graben izkoplje, lahko se iz omenjenega